

تمرین‌های دوره استدلال‌ورزی نقادانه – هفته پنجم

نام و نام خانوادگی، گروه کلاس (گروه صبح / گروه عصر)

تمرین‌های آموزشی:

۱. تمرین (فردی): برداشت فکری خود را از جلسه کلاسی و بحث‌های گروهی خود بنویسید. می‌توانید به مهم‌ترین برداشت‌های شخصی و پرسش‌های خود اشاره کنید. نوشتن چنین برداشتی به عمیق شدن یادگیری و شبکه‌ای شدن دانش در ذهنتان کمک می‌کند. برداشت‌ها را در گروه تلگرامی منتشر کنید.

۲. تمرین (فردی-گروهی): با ذکر دلیل بیان کنید کدامیک از استدلال‌های زیر قیاسی و کدامیک غیرقیاسی اند؟

۱) مریم: میترا گفت که مادر بزرگش هفته پیش از کوه دماوند بالا رفته است.

مینا: میترا سربه‌سرت گذاشته! مادر بزرگش بیش از ۸۰ سال دارد و با عصا راه می‌رود.

۲) مجید: آیا رستوران ایتالیایی خوبی در شهر سراغ داری؟

سهراب: بله، رستوران ونیز خیلی عالی! خوراک قارچ و گوشت آن را امتحان کرده‌ام. گمان نمی‌کنم بتوانی از آن صرف نظر کنی!

۳) مادر: از آن شیرینی‌ها به سارا نده! چون داخلش گردو است و فکر می‌کنم او به گردو حساسیت دارد. هفته پیش یک کلوچه گردویی خورد و خارش شدیدی گرفت.

پدر: سارا به گردو حساسیت ندارد. یادت نیست پارسال در جشن تولدش بستنی گردویی خورد و هیچ واکنش آلرژیکی نشان نداد.

۴) مادر: کجا می‌روی؟ بالآخره کتاب مرد ایدنال من را گیر آوردی؟

دختر: می‌روم کتاب‌خانه؛ آن‌جا کتاب را پیدا می‌کنم و امانت می‌گیرم.

۵) نرو بیرون! فروشگاه بسته است؛ برق آن منطقه قطع شده است.

۳. تمرین (فردی-گروهی): هریک از متن‌های زیر را بخوانید و بگویید به نظر شما سازگاری درونی دارد؟ توضیح دهید:

۱) مریبان باید ورزشکاران را از مصرف داروهای نیروزا دل‌سرد کنند؛ زیرا این داروها می‌توانند اثرات جدی بر سلامتی‌شان داشته باشند. برخی از

این داروها منجر به شکل غیر طبیعی بدن، وضعیت پوستی نامطلوب و افزایش پرخاشگری می‌شوند. اثرات درازمدت برخی از این داروها

ناشناخته است. از سوی دیگر، افرادی که شرایطی مانند تنگی نفس دارند نیازمند داروهایی‌اند که حاوی چنین مواد مخدري‌اند. برای این‌ها

مصرف چنین داروهایی سودمندتر از مصرف نکردن آن‌هاست. بنابراین، ممنوع کردن کلی مصرف این داروها در همه زمین‌ها اشتباه است.

۲) امروزه رایانه‌ها می‌توانند با انسان در بازی‌های پیچیده‌ای مانند شطرنج رقابت کنند و او را شکست دهند. تا پایان قرن اخیر، باور بر این بود که

این امر غیرممکن است. از آن پس، حافظه رایانه‌ها بزرگ‌تر و سریع‌تر شد. حالا حافظه‌های بسیار بزرگ می‌توانند در فضای کوچکی نگه‌داری

شوند. رایانه‌ها احساسات ندارند؛ یعنی قوه‌ای که برای هم‌دلی کردن با سایر مردم نیاز است. با این حال، رایانه‌ها روزی قادر خواهند شد که

انسان را در همه امور از دور خارج کنند.

۴. تمرین (فردی-گروهی): متن‌های زیر را بخوانید و توضیح دهید آیا موضع نویسنده شفاف است؟

نمونه حل شده:

مغز فیل پنج برابر بزرگتر از مغز انسان است. به باور برخی مردم فیل‌ها بسیار باهوش‌اند، اما اگر چنین چیزی درست هم باشد، آیا آن‌ها واقعاً پنج برابر باهوش‌تر از انسان‌ها هستند؟ شاید ما داریم به این موضوع اشتباه نگاه می‌کنیم. گذشته از این‌ها آیا مقایسه اندازه مغز حیوانی بزرگ با موجودی کوچک کار صحیحی است؟ شاید اندازه نسبی آن مهم باشد؟ مغز انسان ۲/۵ درصد از وزن بدنش را تشکیل می‌دهد، اما مغز فیل کم‌تر از نیم درصد از کل وزن بدن اوست. به طور نسبی مغز انسان ده برابر بزرگ‌تر از مغز فیل است. شاید نسبت مغز به اندازه بدن مهم باشد؟ اگر چنین باشد، شاید موش shrew با مغز به نسبت سنگین‌ترش باهوش‌تر از انسان و فیل باشد.

موضع نویسنده شفاف نیست؛ موضع او می‌تواند با استفاده از جملات باز در معرفی استدلال یا جملات پایانی در جمع‌بندی‌اش شفاف شود. نویسنده پرسش‌های زیادی را مطرح می‌کند، بدون این‌که پاسخی برایشان فراهم کند. همچنین، حقایق بسیاری را بیان می‌کند، اما به شفاف شدن موضعش کمکی نمی‌کند. نویسنده باید راه‌نمایی‌های بیش‌تری را درباره مسیر یا جهت استدلال برای خواننده فراهم کند.

۱) یک فیلم خوب، یعنی فیلمی که از تمام توانایی‌ها و امکانات سینما برای نشان‌دادن موضوع مورد نظر خود استفاده می‌کند. رساندن معنا و مفهوم در یک فیلم کار بزرگی است که از عهده هر کسی برنمی‌آید. تنها یک کارگردان تحصیل کرده و اهل فن که به تمام رموز سینما آشناست، می‌تواند از پس این کار خطیر برآید. هرچند در کارنامه او کارگردانی چند فیلم مستند به چشم می‌خورد، ولی وی به خوبی از پس رساندن مفهوم و انتقال درست آن برآمده است. البته من زیاد نمی‌توانم به جوانان اعتماد کنم و بار اولی که برای تماشای این فیلم دعوت شدم، چندان مشتاق نبودم، اما این کارگردان جوان می‌تواند پدیده منحصر بفردی باشد، اگر سخت‌کوش باشد و به جای اتکا به امکانات و تجهیزات پیشرفته، از نبوغ و دانش برای انتقال مفهوم استفاده کند.

۲) خبری که یک ملت نه! تمام بشریت را خوشحال کرد: داعش نابود شد! اخبار حاکی از پیروزی مطلق و بدون شک نیروی‌های وفادار و جان‌برکف بر گروهک تروریستی و ظالم داعش است. گروهکی که با حرکات وحشیانه خود در بسیاری از نقاط جهان امنیت و آرامش را از انسان‌ها ربوده بود. امروز که حضور و حمله داعش در عربستان موردتأیید شبکه‌های خبری قرار گرفت، نشان می‌دهد که عربستان با وجود حمایت‌ها و کمک‌های خود به این فرقه ضاله، اکنون در دام این باتلاق افتاده است و در حفظ امنیت خود دچار مشکل شده است.

۳) افراد انسانی اراده آزاد دارند؛ بنابراین می‌توانند سرنوشتشان را به دست گیرند. از سوی دیگر، گروه‌ها نیز هویت دارند. تحقیقات نشان داده است دخترانی که از کودکی با پسران هم‌بازی می‌شوند در مقایسه با دخترانی که غالباً با دختران بازی می‌کنند، احتمال بیش‌تری دارد که درگیر جنگ و دعوا شوند. این امر نشان می‌دهد که رفتار خشونت‌آمیز فقط وابسته به شخصیت فرد نیست و از طریق محیط اجتماعی نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد. در زندگی روزانه، درک ما از خودمان چنان است که باور داریم تصمیم‌های مستقلی می‌گیریم. ما از انتخاب و تصمیم‌گیری‌هایمان آگاهیم. گروه‌ها همچنین می‌توانند تصمیم‌هایی را به اعضای خود تحمیل کنند، بدون این‌که آن‌ها بفهمند.

۵. تمرین (گروهی): در هر یک از متن‌های زیر تناسب و کفایت دلایل استدلال را بررسی کنید.

نمونه حل شده:

اگر مدرک داشتن به معنای داشتن درک و تجربه باشد، پس سعید باید پزشکی تمام‌عیار باشد! آن هم کی؟! سعید!

تناسب میان مقدمات و نتایج وجود دارد، اما مقدمات برای حمایت از نتیجه کفایت ندارند.

۱) گاهی اوقات، دروغ گفتن موجه است. دروغ می‌تواند مضر باشد، اما راست‌گویی (گاهی) می‌تواند حتی بیش از آن آسیب رساند. مردم همیشه نیازی به شنیدن سخن راست ندارند. به علاوه راست‌گویی همیشه ممکن نیست؛ زیرا روشن نیست چه شرایطی «درستی» را به ارمغان می‌آورد.

۲) من دلایل شما برای پوشش برتر را نمی‌پذیرم، شما پاک‌ی نیت افراد را نادیده می‌گیرید. مگر شما دلایل ما را می‌پذیرید که ما هم با شما احساس همدلی داشته باشیم.

۳) ساختن یک اسکلت فلزی ضد زلزله، قطعاً کاری تخصصی و پیچیده است. هیچ عقل سلیمی نمی‌پذیرد که چنین طرح مهمی را به نیرویی تازه‌کار که مدرکی معتبر از دانشگاه‌های خارجی ندارد، بسپارد.

۴) حمله‌کنندگان انتحاری از افراد جانی، بی‌سواد و یا فقیر نیستند. بلکه عمدتاً از عوام و تحصیل‌کردگان طبقه متوسط‌اند. آن‌ها دارای علایم جامعه‌ستیزی یا افسردگی نیستند و به نظر نمی‌رسد که بیش از دیگر هم‌نوعان‌شان رنج کشیده باشند. پس از ۱۱ سپتامبر این باور که ترور با افراط‌گرایی مذهبی پیوند خورده تقریباً به باوری قطعی تبدیل شده است. در حال حاضر از ۳۵ سازمانی که ترورهای انتحاری را انجام می‌دهند، ۳۱ سازمان اسلامی‌اند. ولی ۵ سال پیش اکثریت حملات به وسیله‌ی سازمان‌های سکولار انجام می‌شد، نه سازمان‌های دینی. بر این اساس باید گفت روابط ترور / مذهب در طول زمان تغییر کرده است.

۶. تمرین (دلخواه): یک عبارت دارای استدلال و موضع‌گیری انتخاب کنید و آن را با هر سه روش وضوح دعاوی، سازگاری درونی و تناسب و کفایت دلیل ارائه شده را بررسی کنید: